

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 22 lutego 2024 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Michał Laskowski (przewodniczący)

SSN Waldemar Płóciennik

SSN Paweł Wiliński (sprawozdawca)

Protokolant Olga Tyburc - Żelazek

w sprawie **A. J., D. J. O., M. M.**

skazanych za czyn z art. 157 § 2 k.k. i inne

po rozpoznaniu w Izbie Karnej na posiedzeniu w trybie art. 535 § 5 k.p.k.

w dniu 22 lutego 2024 r.

kasacji wniesionej przez Prokuratora Generalnego na niekorzyść skazanych

od wyroku Sądu Okręgowego w Olsztynie

z dnia 17 kwietnia 2023 r., sygn. akt VII Ka 175/23

zmieniającego

wyrok Sądu Rejonowego w Giżycku

z dnia 28 listopada 2022 r., sygn. akt II K 195/20

**uchyla zaskarżony wyrok w części dotyczącej kosztów procesu
zawartych w pkt. 1. i w tym zakresie przekazuje sprawę do
ponownego rozpoznania Sądowi Okręgowemu w Olsztynie.**

UZASADNIENIE

Wyrokiem z dnia 28 listopada 2022 r., sygn. akt II K 195/20, Sąd Rejonowy w Giżycku uznał skazanych za winnych zarzucanych im czynów - A. J. skazał na karę 10 miesięcy pozbawienia wolności za czyn z art. 158 § 1 k.k. oraz na karę 8 miesięcy pozbawienia wolności za ciąg przestępstw z art. 157 § 2 k.k., które połączył węzłem kary łącznej w wymiarze roku pozbawienia wolności, wymierzając mu nadto nawiązkę w wysokości 1.500 zł; D. O. skazał na karę 10 miesięcy pozbawienia wolności za czyn z art. 158 § 1 k.k., na karę 8 miesięcy pozbawienia wolności za czyn z art. 13 § 1 k.k. w zw. z art. 157 § 1 k.k. i na karę 4 miesięcy pozbawienia wolności za czyn z art. 157 § 2 k.k., które połączył węzłem kary łącznej w wymiarze roku pozbawienia wolności, wymierzając mu nadto nawiązki w kwotach 2.000 zł i 1.500 zł, a także solidarnie od obu ww. skazanych nawiązkę w kwocie 2500 zł; M. M. skazał na karę 4 miesięcy pozbawienia wolności za czyn z art. 157 § 2 k.k. i zasądził od niego nawiązkę w wysokości 1.500 zł. Wykonanie orzeczonych kar warunkowo zawieszono na okres 3 lat próby. W pkt. 8. zasądzono solidarnie od oskarżonych A. J., D. O. i M. M. na rzecz każdego z oskarżycieli posiłkowych tj. K. K., A. D. i N. L. kwoty po 13.233,80 (trzynaście tysięcy dwieście trzydzieści trzy 80/100) złotych tytułem zwrotu poniesionych przez każdego z oskarżycieli posiłkowych kosztów ustanowienia pełnomocnika z wyboru.

Na skutek apelacji obrońców oskarżonych A. J. i D. O., wyrokiem Sądu Okręgowego w Olsztynie z dnia 17 kwietnia 2023 r., sygn. akt VII Ka 175/23, w pkt 1. zmieniono pkt 8. zaskarżonego wyroku w ten sposób, że zasądzono od oskarżonego A. J. na rzecz każdego z oskarżycieli posiłkowych, tj. K. K., A. D. i N. L. - kwoty po 2.681,80, od oskarżonego D. O. na rzecz każdego z oskarżycieli posiłkowych, tj. K. K., A. D. i N. L. - kwoty po 2.681,80, od oskarżonego M. M. na rzecz każdego z oskarżycieli posiłkowych, tj. K. K., A. D. i N. L. - kwoty po 2.681,80 tytułem poniesionych przez nich kosztów zastępstwa adwokackiego w postępowaniu przygotowawczym oraz w postępowaniu przed Sądem I instancji. W pozostałej części zaskarżony wyrok wobec oskarżonych A. J. i D. O. utrzymano w mocy.

Kasację od tego orzeczenia, w zakresie zawartych w pkt. 1. rozstrzygnięć o kosztach procesu, wniośł Prokurator Generalny, na niekorzyść skazanych A. J., D. O. i M. M., zarzucając:

„rażące i mające istotny wpływ na treść wyroku naruszenie przepisów prawa procesowego, a mianowicie art. 433 § 2 k.p.k. w zw. z art. 457 § 3 k.p.k. i art. 424 § 2 k.p.k. oraz art. 435 k.p.k. i art. 410 k.p.k., polegające na zaniechaniu przeprowadzenia przez Sąd Okręgowy w Olsztynie prawidłowej kontroli odwoławczej orzeczenia Sądu I instancji, zainicjowanej apelacją wniesioną przez obrońcę oskarżonych A. J. i D. O., poprzez nienależyte rozważenie zawartego w tejże apelacji zarzutu odnoszącego się do solidarnego zobowiązania wszystkich oskarżonych, tj. A. J. D. O. i M. M. do zwrotu na rzecz każdego z oskarżycieli posiłkowych, tj. K. K., A. D. i N. L. wydatków poniesionych z tytułu ustanowienia w sprawie pełnomocnika w całej wnioskowanej przez nich wysokości, tj. po 13.233,80 złotych, skutkiem czego - również z rażącą i mającą istotny wpływ na treść wydanego orzeczenia obrazą art. 633 k.p.k. w zw. z art. 627 k.p.k. i art. 616 § 1 pkt 2 k.p.k. oraz w zw. z § 11 ust. 1 i 2, § 15 ust. 1 i 3 oraz § 17 ust. 1 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności adwokackie (Dz. U. 2015.1800) - każdy z ww. oskarżonych został zobowiązany do zapłaty na rzecz każdego ze wskazanych oskarżycieli posiłkowych kwot po 2.681,80 złotych, podczas gdy oskarżony A. J. nie został skazany za czyn popełniony na szkodę K. K., oskarżony D. O. nie został skazany za przestępstwo popełnione na szkodę A. D., zaś oskarżony M. M. został skazany wyłącznie za czyn zabroniony popełniony na szkodę A. D., w konsekwencji czego, przy prawidłowym zastosowaniu zasady słuszności, wynikającej z art. 633 k.p.k., oskarżeni nie powinni partycypować w wydatkach poniesionych przez tych oskarżycieli posiłkowych, na szkodę których nie dopuścili się popełnienia czynów zabronionych, a nadto ustalone przez Sąd ad quem kwoty po 2.681,80 złotych nie uwzględniały należycie wynikających z akt sprawy istotnych okoliczności faktycznych oraz określonych w § 15 ust. 3 cyt. rozporządzenia przesłanek, które winny być brane pod uwagę przy określaniu wysokości opłat za czynności adwokackie, gdzie Sąd Okręgowy zaniechał zarazem należytego uzasadnienia swojego postąpienia”.

Podnosząc powyższe, skarżący wniósł o uchylenie wyroku w zaskarżonej części i przekazanie sprawy w tym zakresie Sądowi Okręgowemu w Olsztynie do ponownego rozpoznania w postępowaniu odwoławczym.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Charakter zaistniałego w sprawie uchybienia uprawniał do uwzględnienia kasacji w całości w trybie art. 535 § 5 k.p.k.

Bezspornym w sprawie pozostaje, że oskarżeni uznani za winnych zarzucanych im czynów mają obowiązek opłacić koszty reprezentacji procesowej oskarżycieli posiłkowych. Problematycznym okazało się być natomiast wyliczenie kwot, do zapłaty których winni zostać zobowiązani z tego tytułu, stosownie do określonej i zastosowanej przez Sąd zasady słuszności z art. 633 k.p.k.

Zgodzić się należy z Sądem Okręgowym w Olsztynie, że ustalenie solidarnego charakteru ponoszenia kosztów procesu - tak jak uczynił to Sąd Rejonowy - nie ma żadnego umocowania w przepisach rozdziału XIV Kodeksu postępowania karnego i obowiązujące przepisy nie przewidują odpowiedzialności solidarnej kilku oskarżonych. W konsekwencji słusznie dostrzeżonego przez Sąd odwoławczy uchybienia dyspozycji art. 633 k.p.k., jakiego niewątpliwie dopuścił się Sąd meriti, należało dokonać zmiany rozstrzygnięcia w przedmiocie kosztów. Z treści uzasadnienia zaskarżonego kasacją wyroku wynika jednak, że Sąd odwoławczy wyprowadził jedynie wniosek o niemożności solidarnego zobowiązania kilku oskarżonych do zapłaty kosztów, nie dostrzegając zarazem, że przy zasądzaniu od każdego z oskarżonych kosztów procesu należy w szczególności mieć na względzie koszty związane ze sprawą i udziałem każdego z nich w procesie (art. 633 *in fine* k.p.k.). Zgodnie z założeniem wynikającym z tego przepisu niezasadna jest partycypacja oskarżonych w kosztach, których by nie ponieśli, gdyby każdy z nich był sądzony oddzielnie. Sąd Okręgowy w Olsztynie, orzekając reformatoryjnie w tym zakresie, zobowiązał zaś każdego z oskarżonych, tj. A. J., D. O. oraz M. M. do zapłaty na rzecz każdego z oskarżycieli posiłkowych, tj. K. K., A. D. i N. L. kwot w tożsamej wysokości – tj. po 2.681,80 złotych. Tymczasem oskarżony A. J. nie został skazany za czyn popełniony na szkodę K. K., oskarżony D. O. nie popełnił przestępstwa na szkodę A. D., zaś oskarżony M. M. został skazany wyłącznie za czyn zabroniony na

szkodę A. D. i w analizowanym postępowaniu nie zarzucono mu popełnienia przestępstw na szkodę N. L. ani K. K.

Oprócz opisanego powyżej wadliwego podziału wydatków, do zwrotu których zostali zobowiązani oskarżeni, Sąd Okręgowy dokonał również nieprawidłowego wyliczenia kwot należnych oskarżycielom posiłkowym z tytułu ustanowienia w sprawie pełnomocnika z wyboru. Kwota zasądzona łącznie od oskarżonych na rzecz każdego z oskarżycieli posiłkowych wyniosła bowiem 8.045,40 złotych (3 x 2.681,80 złotych), co nie koresponduje ani z przedstawianymi przez wspólnego pełnomocnika tych oskarżycieli w toku postępowania spisami kosztów (początkowo 39.701,40 złotych, następnie 23.376,75 złotych), ani ze stawką minimalną lub jej wielokrotnością wynikającymi z rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności adwokackie. Przyjęcie za podstawę stawek wynikających z ww. rozporządzenia, do czego Sąd II instancji był uprawniony, obligowało go do ustalenia kwoty odpowiadającej tym przepisom w realiach przedmiotowej sprawy, a w sytuacji zwielokrotnienia stawki minimalnej - do wskazania tej wielokrotności i jej właściwego umotywowania. Ustalona w wyroku przez Sąd II instancji kwota nie przystaje do tych przepisów, nie została stosownie do nich umotywowana, a przedstawiona w uzasadnieniu zaskarżonego wyroku kalkulacja kosztów (k. 1275) nie odpowiada ponadto okolicznościom faktycznym przedmiotowej sprawy - postępowanie przygotowawcze prowadzone było bowiem w formie śledztwa, nie zaś jak przyjął to Sąd ad quem w formie dochodzenia, a rozprawa sądowa była po rozpoczęciu przewodu sądowego kontynuowana na kolejnych 6, a nie 8 terminach, a zatem – na marginesie – również i koszt przejazdów pełnomocnika do sądu zapewne był inny niż zakładany przez Sąd.

Opisane uchybienia niewątpliwie miały istotny wpływ na treść wydanego orzeczenia. Oskarżeni bowiem z jednej strony z nieuprawnioną korzyścią nie zostali zobowiązani do zwrotu oskarżycielom posiłkowym wydatków w prawidłowo ustalonej wysokości i w zakresie swojego udziału w sprawie, zaś z drugiej strony nienależnie zobowiązano ich do partycypacji w kosztach, które winny obciążać innych współoskarżonych z racji skazania za czyny popełnione na szkodę konkretnych oskarżycieli posiłkowych.

W tym stanie rzeczy należało uchylić zaskarżony wyrok w zakresie dotyczącym kosztów procesu zawartych w pkt. 1. i sprawę A. J., D. O. i M. M. przekazać do ponownego rozpoznania Sądowi Okręgowemu w Olsztynie, który uwzględniając powyższe rozważania i szczegółową treść kasacji Prokuratora Generalnego, w granicach zakazu *reformationis in peius* rozpozna ponownie apelację w tym zakresie i wyda orzeczenie zgodne z prawem.

[J.J.]

(r.g.)